

Rapporten «Vi vil gjøre en forskjell for barn og unge!»

– fra årets fosterhjemsundersøkelse blant foreningens medlemmer

Norsk Fosterhjemsforening gjennomfører årlig en fosterhjemsundersøkelse blant sine medlemmer. Den skal ta pulsen på fosterhjemsomsorgen og bidra med brukerkompetanse til feltet.

Viktige spørsmål er stilt

I rapporten «Vi vil gjøre en forskjell for barn og unge» har over 1.000 fosterforeldre gitt svar på viktige spørsmål som gjelder fosterhjemsomsorgen og deres brukererfaring som fosterhjem. Dette er viktige innspill til myndighetene for utforming av treffsikre tjenester. Foreningen er veldig takknemlig for dette store bidraget fra fosterforeldre!

Noen av disse spørsmålene er stilt på bakgrunn av fosterhjemsutvalgets utredning NOU 2018:18 «Trygge rammer for fosterhjem». Utredningen kom i 2018 og hadde som formål å utrede hvordan økonomiske og faglige rammebetingelser og andre tjenester i kommunen kan bidra til helhetlig støtte til barnet og fosterfamilien.

Utvalget avdekket behov for mer kunnskap om en rekke forhold på fosterhjemsfeltet.

Som følge av dette har foreningen igangsatt en årlig spørreundersøkelse blant sine medlemmer for nettopp å kaste lys over flere viktige forhold. Foreningen ønsket også å stille medlemmer spørsmål på bakgrunn av det foreningen gjennom mange år opplever å være problemer i fosterhjemsomsorgen. Spørsmål som ble stilt i spørreundersøkelsen var blant annet: hva er viktig for å rekruttere flere fosterhjem, hvordan oppleves fosterforeldres forberedelse til oppdraget, hvordan fungerer rammebetingelsene, hva er de viktigste tiltak for fosterforeldre, hvordan fungerer samvær, virker frikjøp, hva trenger man når det

er konflikt med barneverntjenesten, og hva er behovet for opplæring?

Foreningen har nå dermed en helt unik erfaringsbank som deles med myndigheter medlemmer og andre aktører for å få en bedre fosterhjemsomsorg.

Det er foreningens håp at innsikten som formidles gjennom svarene i spørreundersøkelsen, skal bidra til endring slik at vi enda større grad får en fosterhjemsomsorg tuftet på barn og fosterhjems behov.

I utarbeidelsen av spørreundersøkelsen, har foreningen fått innspill fra blant annet Redd Barna, Barneombudet, Landsforeningen for barnevernsbarn, Barnevernsambandet, Rosa kompetanse og Diakonhjemmet Omsorg Steg Norge.

Hva sier funnene om behov for endringer?

Undersøkelsen har avdekket en rekke forhold som fungerer bra, og også mange forhold som må forbedres.

Av det som fungerer bra, vil vi spesielt trekke frem:

Undersøkelsen har avdekket at fosterforeldrene motiveres sterkt av å gjøre en forskjell for barn og unge. Mange har en sterk tilknytning til barnet. De aller fleste har forventning om en livslang relasjon til barnet når de påtar seg oppdraget, uavhengig av om det blir værende i fosterhjemmet eller ikke. Ønsket om at det skal gå bra med barnet er et bærende element

Undersøkelsen har avdekket at fosterforeldrene motiveres sterkt av å gjøre en forskjell for barn og unge. Mange har en sterk tilknytning til barnet.

for fosterhjemsoppdraget og en viktig ressurs for samfunnet. Funntilbud bidrar til å ta hatten av for den store innsatsen som gjøres. Når hjelpeviljen er så stor, er det mer systemet rundt som forklarer hvorfor motivasjonen forsvinner. Systemet er det mulig å forbedre.

Oppfølging fra barnevernstjenesten fungerer ganske bra, samt samarbeidet med barnevernstjenesten; hele 79 % av fosterforeldrene opplever helt eller delvis at det er et godt samarbeid med barnevernstjenesten. Dette er meget bra, og en honnør til alle de dyktige ansatte i barnevernet rundt omkring i Norges land som står på for barn og unge. Det er imidlertid et stort behov for systemer som hjelper til å løse utfordringene der det er samarbeidsvansker, i stedet for at det risikeres brudd i oppdraget. Det er grunn til å påpeke at de fosterforeldre som i undersøkelsen svarte at de ikke ville påta seg oppdraget på nytt, i mye større grad opplevde at samarbeid og oppfølging ikke fungerte så bra.

Dagens bruk av frikjøp som tilretteleggingstiltak fungerer etter intensjonen; fosterforeldre er fornøyde med

tiltaket og anser at dette i stor grad bidrar til at de får hjulpet barnet bedre og kan stå i oppdraget lengre. Undersøkelsen avdekker at det er det mest brukte tilretteleggingstiltaket, og fosterforeldrene er tydelige når de sier at veiledning ikke kan erstatte frikjøp – begge tiltak er viktige.

At så mange fosterforeldrene har ganske jevnlig kontakt med barnets foreldre, er nyttig og interessant funn, og at de anser dette viktig for barnet. Videre er det interessant at en god del av barna har mye kontakt med andre i nettverket sitt, som tanter, fettere, søsken etc.

Av det som fungerer dårlig og må endres, vil vi trekke frem:

Det er et viktig funn at 82 % av fosterforeldrene opplever at barn i fosterhjem har betydelig større omsorgsbehov enn andre barn på samme alder. Hvilke konsekvenser skal trekkes av dette?

Det er viktig at myndighetene garanterer fosterhjemmene tiltak som er dimensjonert ut ifra dette faktum, og setter inn tilstrekkelig med tiltak. Disse må bli rettighetsbasert, og ikke slik

som i dag – opp til hver enkelt saksbehandler og kommuneøkonomi.

Det er et stort behov for å definere hva som ligger i det å være et «ordinært» fosterhjem. Kommunale «ordinære» fosterhjem har ikke «ordinære» fosterhjemsoppdrag. En stor andel av barna har betydelig større behov enn vanlige barn. Dette vil kreve stor innsats fra fosterhjemmet. For omsorgsoppgavene er ikke ordinære, men må tilpasses hvert enkelt barns behov.

Når institusjoner nedlegges og mange barn med store omsorgsbehov skal inn i ordinære hjem, kan ikke myndighetene forvente at fosterforeldre skal stå i full jobb utenfor hjemmet samtidig som de skal ivareta et barn med betydelig større omsorgsbehov enn andre barn. Men det er det barne ministeren uttrykte til Stortinget på spørsmål om hvordan man ville sikre at frikjøpte fosterforeldre ikke tapte pensjon på dette. Her ble det uttalt at fosterforeldre i ordinære fosterhjem skulle stå i jobb utenfor hjemmet, og dermed få sin tilleggspensjon i dette arbeidsforholdet. Det er viktig at myndighetene definerer hvilke omsorgsoppdrag ordinære fosterhjem skal ta og

garanterer for forsvarlige tiltak settes inn. Vi har lenge etterlyst en nærmere avklaring av hvilke barn som skal inn i spesialiserte fosterhjem og hvilke som skal i ordinære fosterhjem.

Undersøkelsen viser at fosterforeldre ikke har nok informasjon om barnets helse og fungering. Det er behov for tverrfaglig helsekartlegging av barnet.

Opplæring av fosterforeldre i forkant av oppdraget må være realistisk og beskrivende. Det må gjøres et godt forarbeid for derved å hindre utilsiktede flyttinger som kunne vært unngått. Både for at de skal få rett tiltak, og oppfølging, men også slik at fosterforeldre får en mer realistisk forventning om den arbeidsbelastning det kan innebære å påta seg fosterhjemsoppdraget.

Når 68 % anser at arbeidsbelastningen er mer krevende enn forventet, tyder det på at man må jobbe med en realitetsorientering, og få nok informasjon om barnet.

Undersøkelsen har avdekket at frikjøp er brukt i stort omfang, men at dette skaper stor usikkerhet og økonomisk tap for mange fosterforeldre. Det er derfor maktpåliggende å ivareta ordninger som sikrer at fosterhjemmet ikke taper økonomisk på dette

tilretteleggingstiltaket. Pensjonsordninger må på plass, og forutsigbare ordninger for frikjøp, avlønning og at frikjøpte også får fosterhjemsoppgjørelse for å påta seg fosterhjemsoppgjøret. Foreningen understreker at en rekke fosterforeldre heller vil være i jobb utenfor hjemmet enn å være hjemme, men de ser at frikjøp, helt eller delvis, kan være nødvendig. Det er viktig at myndighetene følger opp dette i sin fosterhjemsstrategi. Undersøkelsen viser også at veiledning er meget viktig tiltak, samt at det er mange som trenger avlastning som ikke får dette.

Fosterhjemsoppdraget er for mange emosjonelt krevende. Med økning i samværsfrekvens og stadige saker om tilbakeføring krever det mye av fosterhjemmene. Fosterforeldre kan stå i mye dersom barnevernstjenesten ivaretar en god forberedelse i forkant av oppdraget, og gir fosterfamiliens den støtte, oppfølging og økonomiske kompensasjon som skal til slik at man ikke taper økonomisk ved å være fosterforelder.

Det er alvorlig funn når det avdekkes at en god del barn i fosterhjem ikke får medvirke ved fastsettelse av samvær slik de har rett til. Videre er

det alvorlig når 42% av fosterforeldre som rapporterer om økt samvær siden høst 2019, anser at det har vært negativt for barnet. Det er også mange fosterforeldre som opplever at de ikke får medvirke når samvær fastsettes.

En stor andel av fosterhjemmene har barn med langvarige plasseringer. En stor andel av barna anses å ha sin tilknytning i fosterhjemmet, og sitt familieliv der. Fosterfamilien er også meget tilknyttet fosterbarnet. Dette er forhold som må utredes nærmere, hvorledes man kan ivareta og sikre de relasjoner som er utviklet, og som er meget viktige og som har krav på vern.

Norsk Fosterhjemsforening har i sitt høringsinnspill til fosterhjemsutvalgets rapport: NOU 2018:28 - «Trygge rammer for fosterhjem» angitt en rekke forhold som må på plass for å lage trygge rammer for fosterhjem. Det er foreningens håp at myndighetene nå tar grep og setter inn de reformer som trengs på fosterhjemsområdet.

Brukerundersøkelsen finnes i sin helhet på Norsk Fosterhjemsforenings web-side. Du finner også rapporten «Vi vil gjøre en forskjell for barn og unge» der.

- DE VIKTIGSTE FUNNENE -

- **Fosterforeldres motivasjon er å gjøre en forskjell for barn og unge**
- **Barn i fosterhjem kan ha store omsorgsbehov og arbeidsbelastningen kan være mer krevende enn forventet.**
82 % av fosterforeldrene opplever at barn i fosterhjem har betydelig større omsorgsbehov enn barn på samme alder og mange anser at barna ikke er godt nok utredet. 68 % anser arbeidsbelastningen å være mer krevende enn forventet
- **Lojal til fosterhjemsoppdraget, men tilbakeholdne med å anbefale det til andre.**
35% kan ikke anbefale andre å bli fosterforeldre samtidig ville 59 % likevel tatt på seg oppdraget på nytt, blant annet fordi de ser det som et viktig samfunnsoppdrag og har en sterk tilknytning til barnet.
- **Frikjøp er benyttet i betydelig grad for å ivareta barns omsorgsbehov, og 91 % av fosterforeldre sier dette tiltaket har vært viktig for å mestre oppdraget.**
Behovet kan ikke erstattes av veiledning. Frikjøp påfører fosterforeldre økonomisk tap og stor usikkerhet.
- **Det er begrenset kunnskap om ettervern hos fosterhjemmet og ungdom.**
61 % av fosterforeldrene med fosterbarn over 15 år svarer nei på om de og ungdommen har fått tilstrekkelig kunnskap om muligheter for tiltak under ettervern.
- **Samvær: barn får i mindre grad medvirke ved fastsettelse av samvær.**
- De viktigste tiltak myndighetene kan gjøre for å rekruttere flere fosterhjem er å sikre god oppfølging og veiledning av fosterhjemmene, tilstrekkelig økonomi i kommunen til å sikre tiltak barnet trenger og at fosterhjemmet ikke taper økonomisk på å påta seg oppdraget, og det å utrede barna.